

คำวินิจฉัยของ นายมงคล สระฐาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคสังคมนิยม

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔ และคำร้องเพิ่มเติมลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ว่า พรรคสังคมนิยม ได้รับจดทะเบียนจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๒ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ กำหนดให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ปราบกฏว่าเมื่อพ้นกำหนดเวลา (ภายในเดือนมีนาคม ๒๕๕๔) ที่พรรคการเมืองต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๓) พรรคสังคมนิยมไม่แจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ มีเหตุที่จะให้ยุบพรรคสังคมนิยมได้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

นายมงคล บานเย็น รักษาการหัวหน้าพรรคสังคมนิยม ยื่นหนังสือชี้แจงลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สรุปว่า ตามข้อบังคับของพรรคสังคมนิยม ข้อ ๒๕ ระบุว่า “เมื่อกรรมการบริหารพรรคลาออกสองในสามของกรรมการบริหารพรรคที่มีเดิมทั้งหมด ให้ถือว่ากรรมการบริหารพรรคหมดสภาพการเป็นกรรมการทั้งคณะ และให้กรรมการบริหารพรรคที่ไม่ได้ลาออกรักษาการ และจัดให้มีการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ภายใน ๕๐ วัน” และปรากฏข้อเท็จจริงว่าคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมเดิมมีทั้งหมด ๑๘ คน ได้ลาออกไปแล้ว ๑๒ คน (๓ ครั้ง) ครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ หลังจากนั้นวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ พรรคได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ แล้วเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับ จนถึงเดือนมีนาคม ๒๕๕๔ ก็ยังไม่ตอบรับ เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ ทำให้เข้าใจว่ายังไม่เป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมโดยสมบูรณ์

และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ๗ มาตรา ๓๕ ได้ จึงขอความเมตตาจากศาลรัฐธรรมนูญอย่ายุบพรรคสังคมนิยม เพื่อจะได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไป

ข้อกฎหมาย

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๖ บัญญัติว่า “ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

ให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนพรรคการเมือง ควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของพรรคการเมือง และปฏิบัติงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินงานของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน

(๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕

(๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า มีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

พิเคราะห์แล้ว ประเด็นแรกมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้หรือไม่ เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคสองได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้

ส่วนประเด็นเรื่องยุบพรรคสังคมนิยนั้น เห็นว่า หัวหน้าพรรคสังคมนิยมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๓) ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อเท็จจริงได้ความว่าหัวหน้าพรรคสังคมนิยไม่ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมนิยให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในกำหนด เพราะกรรมการบริหารพรรคได้ลาออกรวม ๑๒ คน จากจำนวนกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด ๑๘ คน ซึ่งตามข้อบังคับพรรคสังคมนิย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) กำหนดว่า “ตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด ถือว่าหมดสภาพทั้งคณะรวมทั้งหัวหน้าพรรคด้วย” และวรรคห้า กำหนดว่า “ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงของคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่” ดังนั้น กรรมการบริหารพรรคที่ลาออกจากตำแหน่งยังต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อมีการประชุมใหญ่สามัญของพรรคสังคมนิยประจำปีในวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ โดยที่ประชุมมีมติเลือกคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ แล้วเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับ คณะกรรมการบริหารพรรคชุดเดิมที่พ้นตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เช่นเดียวกับ นายมงคล บานเย็น ยังต้องอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปเช่นกัน และนายมงคล บานเย็น ได้เคยลงนามหนังสือในฐานะผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองรวมสองฉบับ คือ ฉบับลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๔ แสดงว่านายมงคล บานเย็น ทราบว่าตนมีฐานะเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิย มีหน้าที่ส่งรายงานการดำเนินกิจการของพรรคสังคมนิยในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ ข้ออ้างว่านายมงคล บานเย็น ไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ และไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติ

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ ได้ จึงฟังไม่ขึ้น
ข้อเท็จจริงฟังได้ว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) เกิดขึ้นกับพรรคสังคมนิยมตามคำร้องของนายทะเบียน
พรรคการเมืองที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

อาศัยเหตุดังวินิจฉัยมา จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคสังคมนิยม

นายมงคล สระแก้ว

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ